نامه تحقیقی

مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران
دوره سی و ششم شماره ۲۵۹ مرداد سال ۱۴۰۵ (۳۲۴-۳۲۲)

دورنمای سرطان پانکراس در ایران: نامه تحقیقی

رضا علیزاده نوائی[۱]
غلامرضا روشندل[۲]
صبا پاکخو[۱]

واژه‌های کلیدی: سرطان پانکراس، بروز، مورتالیتی

Prospect of Pancreatic Cancer in Iran: A Research Letter

Keywords: Pancreatic cancer, incidence, mortality

Reza Alizadeh-Navaei[1]
Gholamreza Roshandel[2]
Saba Pakkhou[1]

[1] Gastrointestinal Cancer Research Center, Non-Communicable Disease Institute, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
[2] Golestan Research Center of Gastroenterology and Hepatology, Jorjani Clinical Sciences Institute, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran

J Mazandaran Univ Med Sci 2026; 36 (259): 322-324 (Persian).

سرطان پانکراس یکی از سرطان‌های توپر بوده است که بر اساس گزارش Globocan سال ۲۰۲۲ با موارد جدید ۵۱۰۹۲ نفر جز دوازدهمین سرطان شایع بوده که مورتایتی آن بالا می باشد، به‌طوری که در سال ۲۰۲۲ تعداد مرگ و میر ناشی از این سرطان ۴۶۷۴۰۹ نفر بود و در رتبه ششم مرگ و میر ناشی از سرطان قرار داشت(۱). بر اساس مطالعات منتشر شده در طی ده های گذشته بروز آن در ایران نیز در حال افزایش بوده است، به‌طوری که در مطالعه Kaabe و همکاران در استان گلستان بر روی داده های ثبت سرطان این استان انجام شده بود، میزان ASR آن از ۱/۹۷ در سال ۲۰۰۶ به ۳/۵۳ در سال ۲۰۱۹ افزایش یافته است(۲). بر اساس داده‌های بار جهانی بیماری‌ها، ASR این سرطان در ایران از ۱/۹۸ در سال ۱۹۹۰ به ۳/۵۷ در سال ۲۰۲۱ افزایش یافته است(۳). لذا با توجه به رتبه این سرطان و نیز مورتالیتی بالایی که دارد و نیز افزایش موارد آن در سال های اخیر، در ایران این بررسی با هدف وضعیت میزان بروز آن در سال ۲۰۳۰ بر اساس داده های Cancer tomorrow و مقایسه آن با سال پایه گزارش یعنی ۲۰۲۲ و هم‌چنین مقایسه آن با سایر کشورها انجام شده است(۴). بر اساس پیش بینی ها میزان بروز سرطان پانکراس در ایران در سال ۲۰۳۰ رشد ۵۰,۱ درصدی خواهد داشت و میزان مرگ و میر تطبیق داده شده آن نیز ۴۹ درصد افزایش خواهد داشت، در حالی که این میزان های بروز و مورتالیتی برای سرطان پانکراس در آسیا ۲۷/۷ و ۲۸/۳ درصد خواهد بود. از طرفی این میزان‌ها برای همه انواع سرطان در ایران ۳۸/۲ درصد و ۲۱/۹ درصد می‌باشد. با توجه به هرم سنی جمعیت که تاثیر گذار بر میزان بروزها می باشد درصد تغییر در بروز سرطان پانکراس در ترکیه و برزیل و تایلند با هرم سنی جمعیتی شبیه به ایران به‌ترتیب ۲۵/۱، ۲۳/۴ و ۳۴/۷ درصد می باشد و این در حالی است که میزان بروز تطبیق داده شده انواع سرطان ها در ترکیه بر اساس گزارش ۲۰۲۲ بسیار بیش‌تر از ایران می‌باشد.

مولف مسئول: رضا علیزاده نوایی–ساری: مرکز تحقیقات سرطان‌های گوارش، پژوهشکده بیماری‌های غیرواگیر، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران **Email:** reza_nava@yahoo.com

۱. مرکز تحقیقات سرطان گوارش، پژوهشکده بیماری های غیر واگیر، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران
۲. مرکز تحقیقات گوارش و کبد گلستان، پژوهشکده علوم بالینی جرجانی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران

تاریخ دریافت : ۱۴۰۰/۶/۲۹ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات :۱۴۰۰/۸/۱۰ تاریخ تصویب :۱۴۰۰/۱۰/۱۳

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-10]

در مقایسه با سایر سرطان‌ها، درصد تغییر بروز سرطان‌های معده، سینه و کولورکتال به‌عنوان شایع‌ترین سرطان‌های ایران، در همین دوره زمانی، به‌ترتیب ۴۹/۴، ۲۴/۸ و ۴۱ درصد پیش بینی شده است.

سرطان پانکراس ریسک فاکتورهای مختلفی دارد که بر اساس مطالعات انجام شده در جمعیت ایرانی به نظر می‌رسد شیوع رو به افزایش دیابت، چاقی و مصرف الکل در جمعیت ایرانی به‌عنوان ریسک فاکتور این سرطان، علاوه بر ریسک فاکتورهای معمول این سرطان مانند افزایش سن، سیگار، اپیوم و تغییر سبک زندگی، می‌تواند در روند افزایشی نقش داشته باشد(۱۲ – ۵).

لذا با توجه به درصد تغییرات بالای بروز سرطان پانکراس در جمعیت ایرانی و نیز مورتالیتی بالای این سرطان، و با توجه به ماهیت بیماری پیشنهاد می گردد برنامه‌های ثبت نظام مند جمعیتی و بیمارستانی این بیماری به‌صورت متمرکز در کشور برنامه ریزی و ایجاد گردد تا بتوان با شناخت بهتر ریسک فاکتورهای آن در جمعیت ایرانی برنامه های غربالگری هدفمند برای کاهش این میزان افزایش یا کاهش میزان مرگ و میر با تشخیص زودتر بیماری را فراهم آورد.

References

1. Bray F, Laversanne M, Sung H, Ferlay J, Siegel RL, Soerjomataram I, Jemal A. Global cancer statistics 2022: GLOBOCAN estimates of incidence and mortality worldwide for 36 cancers in 185 countries. CA Cancer J Clin. 2024; 74(3):229-263. PMID: 38572751
2. Kaabe S, Amiriani T, Teimoorian M, Besharat S, Salamat F, Hasanpour-Heidari S, Sedaghat S, Sadeghzadeh H, Roshandel G. Incidence Rates and Time Trends of Pancreatic Cancer in the Golestan Province, Northeastern Iran, 2006-2019. Arch Iran Med. 2024; 27(9):486-493. PMID: 39465523
3. Azizmohammad Looha M, Saberi Shahrbabaki A, Zamani M, Zareie Shab Khaneh A, Javadi S, Sadeghloo Z, et al. Burden of pancreatic cancer in Iran: an analysis of global burden of disease 2021.Hepatol Bed Bench 2025; 18(4):455-466. PMID: 41777912
4. International Agency for Research on Cancer. Global Cancer Observatory: Cancer Tomorrow – Data Visualization Tables (GLOBOCAN 2022) [Internet]. Lyon (FR): IARC; 2022 [cited 2026 Feb 26]. Available from: https:// gco.iarc. fr/tomorrow/ en/dataviz/tables.
5. Hadizadeh M, Padashi M, Mohammad Alizadeh AH, Zali MR. Clinical, laboratory biomarkers and imaging findings of pancreatic adenocarcinoma in Iran. Asian Pac J Cancer Prev. 2014; 15(10):4349-52. PMID: 24935395
6. Mohamadkhani A, Ghanbari R, Shakeri R, Mohammadkhani MA, Pourshams A. Causal Exposures in Pancreatic Cancer Incidence: Insights From Mendelian Randomization Studies. JGH open. 2025; 9(2):e70105. PMID: 39906083
7. Momayez Sanat Z, Masoudi S, Mansouri M, Ghamarzad Shishavan N, Jameshorani M, Pourshams A. Diabetes Mellitus, Obesity, and Risk of Pancreatic Ductal Adenocarcinoma: a Large Case-Control Study from Iran. Middle East J Dig Dis. 2021; 13(1):15-20. PMID: 34712433
8. Shakeri R, Kamangar F, Mohamadnejad M, Tabrizi R, Zamani F, Mohamadkhani A, et al. Opium use, cigarette smoking, and alcohol consumption in relation to

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-10]

pancreatic cancer. Medicine. 2016; 95(28):e3922. PMID: 27428185

9. Mirzamohamadi S, HajiAbbasi MN, Roshandel G, Alimadadi M, Mirheidari SB, Ghorbani S, et al. Incidence and risk factors of pancreatic cancer during 15 years follow-up in the Golestan Cohort Study in Iran. PloS one. 2024; 19(6):e0300736. PMID: 38848337
10. Siri FH, Salehiniya H. Pancreatic Cancer in Iran: an Epidemiological Review. J Gastrointest Cancer. 2020; 51(2):418-24. PMID: 31385233
11. Naghibzadeh-Tahami A, Marzban M, Yazdi-Feyzabadi V, Khazaei Z, Zahedi MJ, Moazed V, et al. Opium use as an independent risk factor for pancreatic cancer: A case-control study. Cancer Epidemiol. 2021; 75:102017. PMID: 34626910
12. Moossavi S, Mohamadnejad M, Pourshams A, Poustchi H, Islami F, Sharafkhah M, et al. Opium Use and Risk of Pancreatic Cancer: A Prospective Cohort Study. Cancer Epidemiol Biomarkers Prev. 2018; 27(3):268-73. PMID: 29263189

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-10]